

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

UN RECORREGUT PER LA CATALUNYA INTERIOR GR-3

14a Etapa : GUIMERÀ - CIUTADILLA - NALEC - ROCAFORT DE VALLBONA VALLBONA DE LES MONGES

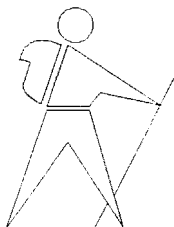
17 de desembre de 2000

HORARI PREVIST

Sortida de Vilanova i la Geltrú.	7	h
Coll de la Portella. Esmorzar.	8.30	h
Sortida cap a Guimerà.	9	h
Guimerà. Inici de la caminada.	9.15	h
Ciutadilla. Reagrupament.	10.15	h
	10.35	h
Nalec. Reagrupament.	11.25	h
	11.40	h
Rocafort de Vallbona. Reagrupament.	12.10	h
	12.30	h
Vallbona de les Monges. Dinar i visita.	13.30	h
Sortida cap a Vilanova.	17	h
Vilanova i la Geltrú.	18.30	h

Notes.-

- ** Esmorzarem al bar que hi ha a la gasolinera del coll de la Portella. Dinarem a Vallbona de les Monges; hi ha un restaurant.
- ** És previst visitar el castell de Ciutadilla i el monestir de Vallbona de les Monges.
- ** Si us plau, sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i vigileu que hi sigui tothom.
- ** Tingueu en compte que l'organització sempre pot modificar aquesta previsió d'horari en funció de com es vagi desenvolupant l'etapa (Condicions climàtiques, retards o avançaments imprevistos, etc).

SECCIÓ DE SENDERS AE TALAIA

UN RECORREGUT PER LA CATALUNYA INTERIOR GR-3

14a Etapa : GUIMERÀ - CIUTADILLA - NALEC - ROCAFORT DE VALLBONA
VALLBONA DE LES MONGES

17 de desembre de 2000

DESCRIPCIÓ DEL RECORREGUT

Horari		Quilometratge
Parcial	Total	
0.00	0.00	0.000

Guimerà. Situats davant del restaurant Sant Jordi, hem d'anar cap a la dreta i enfilars el carrer del Raval de la Salut, que aviat es transforma en un camí que va paral·lel al riu Corb, que queda a la dreta. Al cap d'una estona passem pel costat d'unes escoles, d'uns xalets i uns magatzems, que queden a l'esquerra, hem d'anar rectes.

0.16	0.16	1.200
------	------	-------

Bifurcació. Hem d'anar cap a la dreta, pel camí principal.

0.02	0.18	1.400
------	------	-------

Creu de terme a la dreta del camí, més endavant passem pel costat d'un pal elèctric. El camí fa una lleugera pujada.

0.01	0.19	1.500
------	------	-------

Bifurcació. Es va cap a la dreta. Més endavant passem pel costat d'un pal elèctric.

0.12	0.31	2.400
------	------	-------

Bifurcació. Deixem a l'esquerra un camí molt embrossat i continuem recte.

0.04	0.35	2.700
------	------	-------

Passem pel costat d'un pal d'electricitat.

0.01   0.36   2.800

Cruïlla. Rebutgem l'esquerra i la dreta, anem pel centre.

0.04   0.40   3.100

Passem pel costat d'un pal d'electricitat. Veiem Ciutadilla amb el seu castell i la seva singular torre.

0.07   0.47   3.400

Bifurcació. Amb un pal indicador del GR i un transformador a dalt d'uns pals, Hem d'anar cap a l'esquerra.

0.04   0.51   3.700

Desviament per pujar al castell. Abans d'entrar al poble, hi ha un marge de formigó a l'esquerra. Al començament d'aquest marge, hi ha un camí a l'esquerra que puja molt fort, i en sentit contrari al que veníem. Més amunt trobem un camí travesser que hem de seguir uns metres a l'esquerra, per agafar un corriol no gaire visible que puja en sentit contrari, i entra al poble per un carreró molt estret. Més endavant fem cap al darrera de l'església, on hi ha una cruïlla amb un cartell que diu: "AL CASTELL A PEU", hem de fer cas del que diu el cartell per pujar-hi; en aquest tram que puja, es veu una magnífica panoràmica de la vall del riu Corb, i del santuari de la Mare de Déu de la Bovera.

0.06   0.57   4.100

Quan tornem del castell, situats d'esquena al cartell indicador, agafem el carrer de l'esquerra de cara a una arcada que passarem per sota; quan som sota l'arcada agafem el carrer Major (dreta), passem per la plaça Major, on hi ha l'Ajuntament, i seguim recte pel carrer Sant Miquel.

0.06   1.03   4.,500

Plaça Marqués. Que queda a la dreta i continuem pel carrer Sant Miquel. Passem pel costat de Cal Pastor. Més endavant sortim del poble, el carrer fa lleugera baixada.

0.08   1.11   5.000

Cruïlla. Es va cap a la dreta per entre uns marges fets amb blocs de ciment.

0.04   1.15   5.300

Cruïlla. Travessem el riu Corb, i girem cap a l'esquerra per un camí que va a passar per sota el pont de la carretera de Montblanc. Ara tenim el riu Corb a l'esquerra. Després de passar el pont, tenim una vinya a la dreta i veiem també la benzina del Coll de la Portella.

0.07   1.22   5.800

El camí fa una essa esquerra-dreta, passant entre canyissars; al fons veiem Nalec.

0.11   1.33   6.500

Bifurcació. El camí de l'esquerra passa el riu a gual i aniríem a Nalec, hem d'anar cap a la dreta, pel camí principal. Més endavant desemboquem en una pista que va de Nalec a la carretera de Maldà. Hem d'anar a l'esquerra travessant el riu per un pont.

0.12   1.45   7.300

Nalec. El sender no entra al poble. Hi ha una cruïlla amb un cartell indicador del GR, hem d'anar cap a la dreta.

0.05   1.50   7.600

A la dreta del camí hi ha una caseta de bombeig d'aigua amb una tanca.

0.09   1.59   8.200

Bifurcació. Hem d'anar cap a la dreta. Veiem al fons el poble de Rocafort de Vallbona.

0.02   2.01   8.300

Bifurcació. Hem de d'anar cap a la dreta.

0.14   2.15   9.200

Rocafort de Vallbona. Entrem al poble per un carrer encimentat, que té una petita barana de ferro a la dreta, el carrer fa corba cap a l'esquerra, és el carrer de Sant Cosme que surt a la carretera; la travessem i entrem en un camí on hi ha un cartell indicador del GR. Aquest camí travessa un fondal i passa pel costat d'unes granges.

0.05   2.20   9.500

Tram encimentat on hi ha uns femers a la dreta, hem d'anar cap a l'esquerra per un camí que puja.

0.06   2.26   9.900

Bifurcació. Hem d'anar cap a l'esquerra, rodejant el Tossal del Roc. Aquest tram fins a Vallbona es ple de camps d'oliveres.

0.17   2.43   11.000

Bifurcació. Hem d'anar cap a la dreta, doncs, a l'esquerra aniríem al Coll de l'Olla, per on es fa més tomb.

0.12   2.55   11.800

Tram encimentat. El camí baixa cap a un fondal.

0.05   3.00   12.100

Després del fondal, el camí fa pujada i té un tram encimentat.

0.03   3.03   12.300

Bifurcació. Encimentada i amb un cartell indicador del GR, hem d'anar cap a l'esquerra. Ja veiem Vallbona de les Monges al fons.

0.06   3.09   12.700

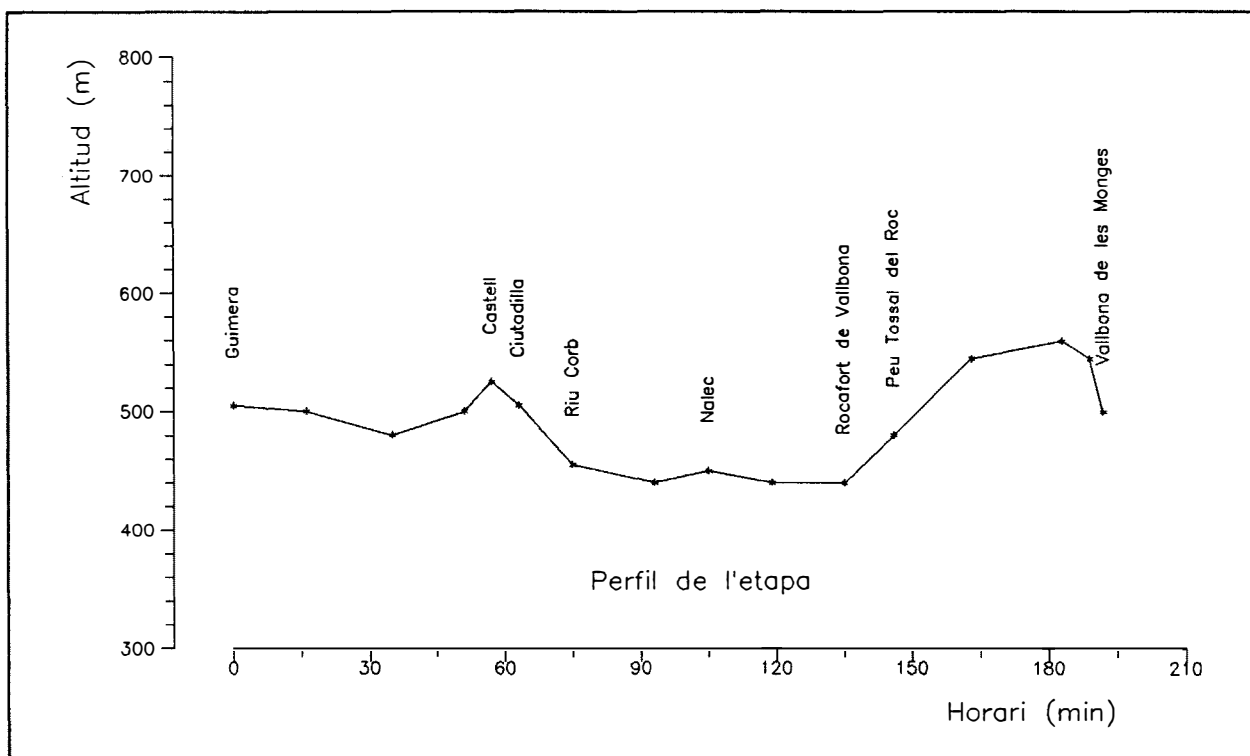
Bifurcació. Hem d'anar cap a la dreta rodejant els dipòsits d'aigua de Vallbona. Si anéssim per l'esquerra aniríem a Nalec pel Coll de l'Olla, és la ruta dels tres monestirs.

0.03   3.12   12.900

Vallbona de les Monges. Entrem a Vallbona per la carretera, hem d'anar cap a la dreta, al cap d'uns metres, hem d'anar cap a l'esquerra per una escala molt estreta, entre dues cases; les marques del GR ens duran fins al monestir de Vallbona.

Equip de ruta: Mariano Guerra i Ramon Casas.

Ramon Casas i Vidal, desembre 2000

CIUTADILLA

Municipi de l'Urgell, de 16.68 km² d'extensió, situat a la vall mitjana del Riu Corb, a la zona de transició amb la Segarra; també és drenat per la riera de Boixerons. El terme municipal limita al nord amb el de Verdú, a l'est amb el de Guimerà, des del Riu Corb fins a la partida de Relat, i després amb Passanant, de la Conca de Barberà, a l'oest amb el terme de Nalec i al sud amb Rocallaura, que pertany a Vallbona. La riera de Boixerons, que des de Relat va baixant dels 700 als 500 metres fins a trobar al Riu Corb, té una direcció sudest-nord-oest i parteix diagonalment el terme. El Riu Corb travessa el terme d'est a oest en la part nord no gaire lluny de coll de la Portella.

El poble de Ciutadilla és situat a la ribera esquerra del Riu Corb, a 515 metres d'altitud, en la part aturonada de la serra, sota les restes del castell i dominant la vall del Riu Corb i de la riera de Boixerons; tot ell és un ample mirador de l'Urgell i de la Segarra. La seva situació ha fet dir que és *el sentinella de la vall*. Com a la resta de pobles, el poblament va néixer al voltant de la torre-castell i va créixer de dalt a baix, com Guimerà, Rocafort i d'altres.

El castell de Ciutadilla és ja esmentat l'any 1165, en el testament de Bernat d'Oluja, senyor de Ciutadilla i feudatari de Guillem de Cervera. El 1390 n'era senyor Gispert de Guimerà i els seus descendents feren, al segle XVI, la reconstrucció de l'antiga fortalesa medieval transformant-la en palau renaixentista tal com va arribar a les primeries del segle XIX. El pati interior té forma trapezoïdal i tenia a la banda nord una gran escala amb galeria superior amb columnata i sobre la galeria hi havia una gran sala amb una sumptuosa decoració. A la dreta del portal d'entrada s'aixeca una magnífica torre quadrangular, la mestra, de set plantes, amb matacà i finestrals renaixentistes les superiors, que encara avui dia són exponent, amb les restes que queden en peu, del que fou aquest magnífic castell. Seguint les diferents parts enderrocades es poden observar elements romànics i gòtics que fan pensar en una llarga perduració des del segle XII fins a la reconstrucció del segle XVI i que va subsistir fins el 1835. Començà a enderrocar-se una part de l'edifici el 1908 i després el temps ha fet la resta.

Al peu del castell i en la part més alta del poble hi ha l'església parroquial dedicada a Sant Miquel, d'estil gòtic. És d'una sola nau amb volta de creueria, sense absis i és voltada per una cornisa amb permòdols esculpits.

Al peu del poble a cosa d'un quilòmetre i a poca distància de la carretera actual, a la part de ponent, es poden veure algunes restes del convent dominicà del Roser. La seva fundació fou deguda als Guimerà a mitjan segle XVI. L'església era un bon exemplar d'estil renaixentista amb creuer i absis poligonal de tres cares adornades de finestres. La façana de pedra picada tenia les estàtues de Sant Francesc i Santa Clara a cada banda de la Mare de Déu; en el presbiteri hi havia un sepulcre de la família Guimerà i també tenia un campanar quadrat i un petit claustre. Les imatges del frontis foren col·locades a l'església del Roser de Reus, però la rosassa s'esmicolà en treure-la; una part de la pedra de la paret fou utilitzada per a bastir la Sala Parroquial (1952-53) i la resta del temple i el famós cloquer foren destinats a la reedificació del campanar de Sarral.

En el terme municipal de Ciutadilla hi ha citats 14 llocs amb mostres de materials prehistòrics que van des de possibles restes de sepulcres de fossa a la riera de Boixerons a una vil·la romana als Obacs. Cal esmentar per la seva importància el fragment de ceràmica àtica de figures negres que ha donat nova llum al comerç grec en les terres de ponent i que es localitza, en un planell situat a la vora del castell de Ciutadilla. També es poden esmentar els materials de sílex trobats a les partides del Tossal dels Emprius, de Salmorany, de les Deveses, dels Perefions i del Coll de la Portella.

L'any 1978 fou enderrocada l'antiga capella de Sant Roc, situada en un turó en els plans del mateix nom, a la dreta de la carretera a Belltall, i en el mateix lloc en fou bastida una de nova.

*****

NALEC

El terme municipal de Nalec es troba al curs mitjà del Riu Corb, amb un 90% de la seva demarcació al marge esquerre. És un terme de 9.34 km², el segon més petit de la comarca i el de menys població total, amb una forma allargassada en direcció nord-sud; la major part del seu terreny és accidentat i té uns desnivells que van des dels 600 m d'altitud als 440 en les riberes de la vall. Limita al nord amb el terme de Verdú, al sud amb Vallbona de les Monges, a l'est amb Ciutadilla i a l'oest amb el terme de Rocafort. Les serres del seu sector meridional separen les conques del Maldanell i del Riu Corb.

L'origen de Nalec com el de la majoria dels pobles de la vall del Corb començà amb la construcció d'una torre de defensa, convertida després en un castell que fou el centre de la formació d'una senyoria. L'antic castell de Nalec es troba ja citat l'any 1082, en què fou assignat com a dotació del monestir de Sant Pere Gros de Cervera, antic priorat filial de Ripoll. Posteriorment, a mitjan segle XII, per una permuta amb Ripoll passà a propietat de la mitra de Vic, que en conservà la senyoria fins a l'època moderna.

El poble de Nalec és a la vall mitjana del Riu Corb i a la seva marge esquerra, en un turó un xic elevat sobre les voreres del riu, a una altitud de 487 metres; això el manté resguardat de les riudes i fa que tingui una bona visió de la vall, encarat vers Rocafort i Ciutadilla. En entrar al poble hi ha una creu de terme a la dreta i sempre amunt s'arriba al nucli habitat, que va créixer a l'entorn de l'església i d'un carrer que segueix la serra. De l'antic castell de Nalec gairebé no n'hi ha restes en l'actualitat; alguns dels seus carreus es poden veure als arcs de les antigues cases. L'església parroquial de Sant Jaume és un edifici amb traces dels segles XVII i XVIII, sense cap mèrit especial. Inicialment era de la diòcesi de Vic, però el 1154 s'uní definitivament a l'arxidiòcesi de Tarragona.

*****

ROCAFORT DE VALLBONA

El terme de Rocafort de Vallbona és situat a la vall del Riu Corb, que en una bona part forma el límit septentrional i que corre encaixat entre els altiplans calcaris de la comarca. D'una extensió de 15.78 km², comprenia els pobles de Llorenç de Vallbona i del Vilet; el 1972 el municipi de Rocafort, amb els seus agregats, fou annexat al de Sant Martí de Maldà. El terme de Rocafort té a l'extrem de tramuntana la partida dels Recots, situada entre els termes de Nalec, a llevant, de Sant Martí de Maldà, a ponent, i de Verdú, a tramuntana. El terme és drenat pels torrents del Vilet i de Rocafort, que els dies de pluja porten aigües al Riu Corb. A tramuntana, de llevant a ponent, el Riu Corb fa de límit amb Sant Martí de Maldà. El seu afluent el Maldanell travessa la part meridional d'est a nord-oest al peu de Llorenç de Vallbona.

El poble de Rocafort de Vallbona, a 446 metres d'altitud, és situat a la ribera esquerra del Riu Corb, assentat damunt un turó que domina la vall. Al cim hi ha l'antic castell de Rocafort, que forma amb la peanya un tot defensiu orientat vers ponent, des d'on és inexpugnable, sense cap mena d'obertura. El poble, amb un gran desnivell, és encerclat de muralles i conserva un dels antics portals. L'església parroquial, dedicada a la Transfiguració, és de la fi del segle XVIII. El campanar, posterior, és del 1868.

Hi ha restes romanes i tombes a la partida dels Recots, vestigis ibèrics a la Guardiola i materials de sílex i del bronze final al Tossal.

*****

VALLBONA DE LES MONGES

El terme municipal de Vallbona de les Monges, situat a l'extrem meridional de la comarca, té una extensió de 44.97 km². El terme tradicional que inclou l'agregat de Montblanquet, a la conca del Maldanell, comprèn la capçalera d'aquesta riera, afluent del Riu Corb i s'estén pels vessants septentrionals de la serra del Tallat. La vall és voltada de petits tossals com el de Xifré (558 m), de Sant Miquel (565 m), del Bosquet (562 m), de Mirabò (588 m) i de les Forques.

El límit tradicional era amb els termes de Nalec i Rocafort de Vallbona al nord, de Maldà a l'oest, dels Omells de Na Gaia al sud, i de Rocallaura i Ciutadilla al l'oest. El municipi de Rocallaura fou annexionat a Vallbona de les Monges l'any 1970. De l'antic llogaret de Montesquiú, situat uns 600 metres al sud-est de Vallbona, solament resta un munt de pedres escampades enmig d'una pineda.

El poble de Vallbona de les Monges és situat a 481 metres d'altitud, que és la del creuer del temple del monestir, entorn del qual es va formar el poble, en aplicar-se el decret del Concili de Trento que manava que els monestirs femenins no estiguessin en llocs isolats. Entorn del cenobi hi havia quatre capelles, avui arruïnades: les de Santa Maria la Vella i Santa Llúcia, ambdues d'estil romànic, la de Sant Miquel, del segle XVI, i Santa Maria de l'Hort, bastida dins el clos de l'horta, que recordaven l'origen eremític del monestir.

Com tots els monestirs cistercencs, el conjunt d'edificacions del monestir és centrat per l'església, el claustre i les dependències de la clausura estricta, i continuat per un segon recinte amb la hostaleria, cases per als sacerdots i dependències annexes, com el celler i procuradories, tot de grans proporcions i inclòs dintre una muralla en la qual s'obrien tres portals: El de Dalt, el de Baix i el de la Muralla; la muralla fou desmuntada vers el 1920. Avui les cases del poble ocupen una bona part d'aquest primitiu recinte com es veu encara per arcs i restes inclosos en les cases més antigues.

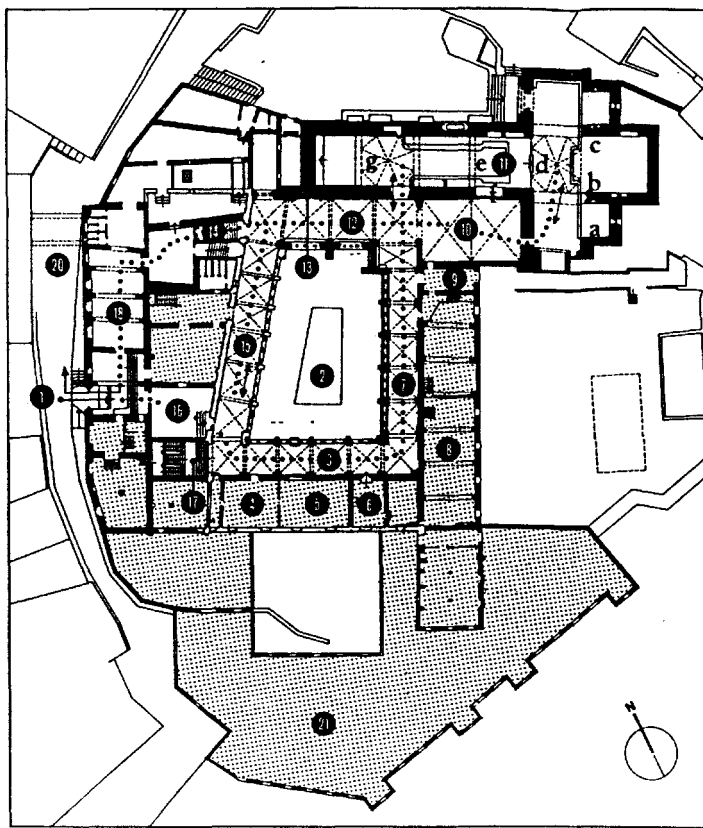
De tot el conjunt monumental es destaca en primer lloc l'església abacial de transició romànico-gòtica. La planta és de creu llatina, amb tres absis carrats i la porta, del segle XIII, té arquivoltes i un timpà amb relleus de la Verge Maria i dos àngels i és un dels primers motius amb aquesta temàtica que apareix en aquest art.

La plaça que hi ha davant era el fossar, i encara avui es pot veure la porta dels Morts, que comunicava amb el cor i era d'estil romànic, on ara hi ha una tomba, dins una transformació completament gòtica. Altres sarcòfags que hi ha adossats a la paret i segons els escuts i inscripcions esculpits, pertanyen a Berenguera de Cardona, Sibila de Guimerà i Miquela Sassala.

L'interior ha estat espoliat de moltes antigues obres d'art, però encara hi resten notables retaules, el cadirat del cor, l'orgue i escultures de Damià Forment. Presideix l'església una imatge de pedra policromada, obra de Guillem Seguer, del segle XIV. Són també obres notables els sarcòfags de Violant d'Hongria, segona muller de Jaume I el Conqueridor, i la de la princesa Sança d'Aragó, filla d'ambdós.

El claustre és de planta trapezoïdal i les seves quatre ales són una veritable mostra dels estils en què al llarg de quatre centúries es bastí una obra tan original. Són romàniques la de migdia i la de llevant. La primera és de l'acabament del XII o principi del XIII; té una incipient obra de creueria i és sostinguda per parelles de columnes amb capitell llis i arcs de mig punt. L'ala de llevant també té voltes de creueria senzilla sense claus de volta. S'aguanta per uns arcs apuntats entre pilars, al centre dels quals queda un òcul amb raigs d'influència àrab, i a sota tres arquets de mig punt que descansen sobre parelles de columnes amb capitells decorats amb fulles i entrellaçats. L'ala de tramuntana és un exemplar magnífic i d'amples proporcions, d'estil ogival, del segle XIV. Les seves arcades ens recorden el meravellós claustre de la Seu Vella de Lleida. La de ponent, del segle XV, mostra els nous corrents renaixentistes, però amb un intent de retorn a la simplicitat primitiva, representada pel romànic. És una construcció neoromànica.

- 6. Dependències actuals, antic calefatori, s. XIII; pl. superior s. XIX
- 7. Nau de llevant, s. XIII
- 8. Dormitori, s. XIII; reformat s. XV i XIX; pis superior s. XIX
- 9. Antic locutori, s. XIII. Pas a l'hort, dit "el passet".
- 10. Sala capitular, s. XIV; Mare de Déu de la Pietat -Pere Joan?-, s. XV; làpides sepulcral abadeses s. XIII-XX
- 11. Església, s. XII-XIII, volta s. XIII-XIV

- a) sepulcre dels Srs. de Guimerà, s. XIII; b) sarcòfag reina Violant, s. XIII; c) sarcòfag princesa Sança, s. XIII, d) cimbari "de les hores", s. XIII-XIV; e) làpides sepulcral abadeses, s. XIV-XIX; f) capella del Corpus, s. XIV, Mare de Déu del Cor -Guillem Seguer-, s. XIV; g) cimbari campanar, s. XIV- h) cor de les monges

- 12. Nau de la lectura o de la col·lació, s. XIV
- 13. Capella de Sant Cristòfol, s. XVI
- 14. Antiga abadia, s. XVII
- 15. Nau de ponent, s. XV, voltes s. XVI
- 16. Porteria, s. XVII-XX
- 17. Antic rebost: accés a clausura, s. XIX
- 18. Dependències s. XIV, reformes s. XVIII
- 19. Porta romànica, s. XIII
- 20. Restes d'antigues dependències del monestir: celler, graner, etc., s. XIV
- 21. Noves dependències de la comunitat

- .... Recorregut de la visita pública
- ▨ Dependències de la comunitat (no visitables)

Etales de construcció

- s. XII-XIII
- s. XIV
- ▨ s. XV-XVI
- s. XVI
- s. XVII
- s. XVIII
- s. XIX
- s. XX

Recorregut de la visita pública

- 1. Accés. Porta, s. XVIII
- 2. Claustre, s. XII-XVI
- 3. Nau sud, s. XII-XIII
- 4. Antiga cuina, s. XIII; reforma s. XX
- 5. Refetor, s. XIII; pl. superior s. XIX

Cal esmentar la sala capitular, que es troba a la dreta de l'entrada al cor i que impressiona per la seva austeritat. Després de la sala capitular i seguint el claustre gòtic, encara cal observar la capella de Sant Cristòfol i la de la Mare de Déu del Claustre, on es conserva la magnífica imatge de Santa Maria que fou retocada, possiblement en el segle XV. El cor, situat en el cos de la nau principal de l'església, que separa una gran reixa de ferro forjat, és pavimentat per les làpides sepulcral que complementen els exemplars de la sala capitular.

Aquesta part visitable o més monumental va acompanyada d'altres edificacions més tardanes, part de les quals sobre elements gòtics, destinats a cel·les i clausura de les monges. Una bona part és obra del segle XVIII.

*****

BIBLIOGRAFIA

- ## La Segarra, l'Urgell i la Conca de Barberà
Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Volum 9.
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona (1983).
- ## Urgell.
Mapa comarcal de Catalunya (38). Cartografia escala 1:50.000
Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona (1994).

Agustí Poch, desembre de 2000

